మూసీ

MUSI

◆ Samputi : 25 ◆ Sanchika : 07 ◆ Pages : 64 ◆ Rs. 20
◆ May 2022

UGC Care List
Approved Journals

మూసీ 25 వసంతాలు

- మరుగున పడిన కవి మారేపల్లి వెంకట కృష్ణయ్య
- దామోదర మావ్జో
- భూమ్యాకర్షణ గాణాపత్యం
- నిజామాబాద్ జిల్లా శతక కవులు
- పారమార్థిక గేయాలలో ఉయ్యాల పాటలు
- ఉత్తమ గ్రంథం (సాహిత్యం) అంటే ?
- ముద్దుపళని రాధికాసాంత్వనము - రాగాత్మిక భక్తి
- గానకోకిల 'లతా మంగేశ్కర్'

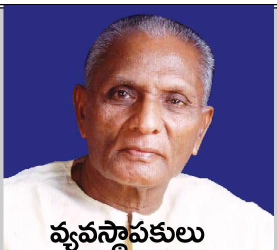

వ్యవస్థాపకులు
శ్రీ బి.ఎన్.శాస్త్రి

సంపుటి : 25 సంచిక : 7
మే - 2022
'శుభకృత్' వైశాఖ మాసం
సంపాదకులు (EDITOR)
సాగి కమలాకర శర్మ
SAGI KAMALAKARA SHARMA
సహ సంపాదకులు (ASSOCIATE EDITOR)
డా. దత్తయ్య అట్టెం
Dr. DATTAIAH ATTEM

Printed and Published by
B. Anantha Laxmi
Type Setting at :
Kavyasree Graphics
Ph: 934 797 1177

Printed at : Sri Sai Process
Ph. 27563075

విడిప్రతి : 20/-
సంవత్సర చందా : 200/-
శాశ్వత సభ్యత్వం : 2500/-
(పది సంవత్సరాలు మాత్రమే)

చెక్కులు, డి.డి.లు 'మూసీ తెలుగు మాసపత్రిక' (MUSI Telugu Monthly Magazine) పేరుపై మాత్రమే పంపాలి.

వివరాలకు : మేనేజర్, మూసీ మాసపత్రిక,
2-2-1109/బికె - ఎల్ఐజి-10,
బతుకమ్మకుంట, బాగ్ అంబర్‌పేట,
హైదరాబాద్ - 500 013
ఫోన్ : 934 797 1177
email : editormusi@gmail.com

INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER
ISSN 2457-0796
UGC APPROVED JOURNAL

మూసీ

సాహిత్య సాంస్కృతిక చారిత్రక

చదివి దాచుకోదగిన ఏకైక తెలుగు మాసపత్రిక

ఈ సంచికలో ...

వ్యాసాలు

మరుగున పడిన కవి మారేపల్లి వెంకట కృష్ణయ్య .... పెబ్బేటి మల్లికార్జున్ 7
దామోదర మావ్జో .... వేలూరి కృష్ణమూర్తి 11
కుంజీ (బందారం కథలు - 6) ... డా. నందిని సిధారెడ్డి 13
భూమ్యాకర్షణ గాణాపత్యం ... డా. సాగి కమలాకర శర్మ 17
పద్య మనోహరం - 29 ... డా. గన్నమరాజు గిరిజా మనోహర్ బాబు 20
నిజామాబాద్ జిల్లా శతర కవులు ... పెరుమల కైలాస్ 21
పారమార్థిక గేయాలలో ఉయ్యాల పాటలు ... కె. ఎల్లప్ప 26
ఉత్తమ గ్రంథం (సాహిత్యం) అంటే? ... డా. శంకర్ అనంత 28
ముద్దుపళని రాధికాసాంత్వనము - రాగాత్మిక భక్తి ... డా. శిరీష ఈడ్పుగంటి 31
గ్రంథాంతరంగం 12 - ఆధునికాంధ్ర కవిత్వం ... ఘట్టమరాజు 35
వికాస రేఖలు ... గురిజాల రామశేషయ్య 40
సినిమాకు ప్రాణం పోసిన సుద్దాల పాట ... ఎం. విప్లవ కుమార్ 41
గానకోకిల 'లతా మంగేశ్కర్' ... సామల రాజవర్ధన్ 43
తెలంగాణ భాష - సమాలోచనం : జాతీయ సదస్సు సమీక్ష ... సాగి తేజశ్రీ 47
కె.విశ్వనాథ్ చలన చిత్రాలు - సామాజిక అవలోకనం 23 ... టి. లక్ష్మీనారాయణ 51

కవితలు

కార్మికా! నమోనమః !! ... అవుసుల భానుప్రకాశ్ - 5; తుకారాం అభంగం ... డా. మంత్రి శ్రీనివాస్ - 6; ఆగిన పరుగు ... డా. పి. హంసమ్మ - 6; ప్రశ్న మొదలైంది ... తిరునగరి శరత్ చంద్ర - 10; న్యాయమూర్తి ... ముత్యంపేట గంగాధర్ - 30; సాహితీ తేజం దేవులపల్లి ప్రభాకరుడు ... సంకేపల్లి నాగేంద్రశర్మ - 39; జ్ఞాపకాల చేపపిల్లలు ... తండ హరీష్ గౌడ్ - 62.

సమీక్షలు

బమ్మెర పోతనకు అక్షర నీరాజనం ... డా. రాపోలు సత్యనారాయణ 54
ఆంధ్ర పితామహ మాడపాటి హనుమంతరావు షష్టిపూర్తి సంచిక.. అంతటి బాలస్వామి 55
సుధాముని 'తెమ్మెర' కవితా సంపుటి ... బి. శ్రీనివాస రెడ్డి 58
తెలుగు జాతి ప్రతినిధి మన పి.వి... ఘనపురం సుదర్శన్ 59
స్వీకృతి ... 61

ఈ పత్రికలోని వ్యాసాలు, కథలు, కవితలు, అభిప్రాయాలు ఆ యా రచయితల సొంతమే కాని పత్రికకు ఆ అభిప్రాయాలతో ఎటువంటి సంబంధం లేదు.

Printed, Published and Owned by : **B. Anantha Laxmi,** 3-4-245/1, Lingampally, Kachiguda, Hyderbad - 500 027. Telangana.
Office : 2-2-1109/BK-LIG 10, Bathukammakunta, Bagh Amberpet, Hyderabad - 13.
Printed at Sri Sai Process, 3-4-612/1, Narayanguda, Hyderabad - 500 029. Telangana.
Editor : **Dr. Sagi Kamalakara Sharma. RNI No. 37723/80**

ముద్దుపళని రాధికాసాంత్వనము : రాగాత్మిక భక్తి

డా. శిరీష ఈడ్పుగంటి, తెలుగు అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, గిరిరాజ్ ప్రభుత్వ కళాశాల, నిజామాబాద్.
ఫోన్ : 9490 901050

భారతీయ సాహిత్యంలో ప్రాచీనకాలం నుండి నేటివరకు రాధాకృష్ణుల ప్రణయతత్త్వానికి సంబంధించి అనేక రచనలు వచ్చాయి. ఈ రచనలలో రాధాకృష్ణుల ప్రసక్తి ఎంతో వైవిధ్యభరితంగా కనబడుతుంది. ముఖ్యంగా మన తెలుగు సాహిత్యంలో రాధాకృష్ణుల ప్రణయ తత్త్వానికి సంబంధించి విభిన్న రచనలు వచ్చాయి. ఒక్కొక్క కవి ఒక్కొక్క దృక్పథంతో రాధాకృష్ణుల గూర్చి రాశారు. కొంతమంది రాధాకృష్ణుల ప్రణయాన్ని ఆధ్యాత్మిక దృష్టితో రాస్తే, మరికొంతమంది మధురభక్తి దృష్టితో రాశారు. ఇంకొంతమంది శృంగార రస దృ ష్ట్యా రాశారు. ఈవిధంగా పలు దృక్పథాలతో వచ్చిన రచనల్లో శృంగార రసాన్ని అత్యంత ఉత్కృష్టమైన దశలో చిత్రిస్తూ వచ్చిన కావ్యం రాధికా సాంత్వనము. ఈ పేరుతో తెలుగు సాహిత్యంలో రెండు రచనలు వచ్చాయి. ఈ రెండింటిలో అత్యంత ఘాటైన శృంగార రచన మాత్రం కవయిత్రి ముద్దుపళని రాసిన రాధికా సాంత్వనము అని చెప్పుకోవచ్చు.

కవయిత్రి ముద్దుపళని ఈ కావ్యాన్ని రాయడంలోని ఆంతర్యాన్ని చెబుతూ, ఆనాటి సమాజ పరిస్థితులను వివరిస్తూ, రాధామాధవ తత్త్వాన్ని- సంప్రదాయాన్ని పరిశీలిస్తూ ప్రస్తుత కావ్యానికి రాగాత్మిక భక్తిని అన్వయించే ప్రయత్నం చేయడం జరిగింది.

కవయిత్రి వ్యక్తిత్వం - ఆనాటి సమాజం

18వ శతాబ్దికి చెందిన ముద్దుపళని దేవదాసి కుటుంబంలో జన్మించిన ఆలయ నర్తకి. తంజావూరును పరిపాలించిన రాజు ప్రతాపసింహుని భోగపత్ని. రాజు ఈమెను ఆలయ నర్తకి స్థానం నుండి రాజాస్థాన నర్తకిగా చేయడం జరుగుతుంది. అచట ఈమె కవిపండితులు రాసిన రచనల సారాంశాన్ని నాట్యం ద్వారా అభినయిస్తూ ఉండేది. కొన్ని సందర్భాలలో శృంగార రచనలకు శృంగార పరమైన అభినయం చేయవలసి వచ్చేది. ఆలయనర్తకిగా ఉన్న ఈమెకు ఇది కొత్తగా, వింతగా అనిపించేది.

చాలామంది కవులు తమ ఇష్టదైవం కలలోకి వచ్చి ఫలానా రచన చేయమని ఆదేశించినట్లు చెప్పడం కూడా ఎక్కువగా ఆరోజుల్లో కనిపిస్తుంది. భగవంతుని కోరిక మేరకు రచనలు చేస్తున్నామని చెబుతూ, కవులందరూ వారి వారి రచనలలో శృంగార రసాన్ని అధికంగా పోషించేవారు. వారు రచనలలో పోషించిన ఈ శృంగార రసాన్ని రాజదర్బారులోని నర్తకీమణులను అభినయించమనేవారు. నర్తకీమణుల అభినయం ద్వారా కవులు, తక్కినవారు మరింతగా శృంగార రసాన్ని ఆస్వాదించేవారు. ఇటువంటి విధానం అంతా ఆ కాలంనాడు సర్వ సామాన్యమే.

అంతేగాకుండా ఆ కాలంలో రాజులు, కవి పండితులు, ప్రజలు అందరూ కూడా విలాస జీవితాన్ని కోరుకునేవారు. భోగ లాలసత్వానికి ప్రతీకగా ఆనాటి సమాజం కనిపిస్తుంది. ఇదే విషయాన్ని నటరాజ రామకృష్ణగారి రుద్రగణిక రచనలోనూ చూడవచ్చును. ఆ రోజుల్లో కవిపండితులు చేసిన శృంగార రచనలను ఆనాటి నర్తకులు అభినయించేవారు. రసికులైన కవులు, పండితులు, శాస్త్రవేత్తలు, పాలకులు ఆ రచనలను విని వాటి అభినయాన్ని చూసి ఆనందించేవారు. కొన్ని రచనలలో ఉండే ఘాటు శృంగారాన్ని కూడా ఆనాటి నర్తకులు అభినయించవలసి వచ్చేది. అప్పటి పండితులకు ఇది దోషంగా కనిపించలేదు. తమ పడక గదుల్లో తీర్చుకోలేక లైంగిక ఆకలితో అలమటించే కొందరు కవులు తమ కోర్కెలను కవిత రూపంలో పెట్టి కృష్ణ లీలలు అన్న ముసుగు వాటికి తొడిగి, లేనిపోని పవిత్రతను ఆపాదించి ఆ నల్లనయ్యకు రాజగోపాలుడు, వేణుగోపాలుడు, మదన గోపాలుడు అన్న వివిధ పేర్లతో అంకితం చేశారు. శంఖంలో పోసిన మురికి నీరు కూడా తీర్థం అవుతుంది. అలాగే కృష్ణ అంకితమైన బూతు పాటలు కూడా పవిత్ర రచనలు అయిపోయాయి.' (రామకృష్ణ, నటరాజ. 1987: 74,75)

కొంతకాలం తర్వాత కవయిత్రికి ఇటువంటి రచనలకు తాను చేస్తున్న నాట్యాభినయంపై జుగుప్స కలిగింది. తనకు తానే ప్రశ్నించుకుంది. ఆనాటి సమాజంలో విరివిగా వస్తున్న ఈ శృంగార

రచనలపైన, వాటిని రాస్తున్న కవులపైన ఈమెకు తిరస్కారభావం ఏర్పడుతుంది. అంతేగాకుండా వారిని ప్రశ్నించేది. అప్పుడు కవిపండితులు 'ఆ దివ్య శృంగారాన్ని మధుర భక్తి అన్నారు. రాధామాధవుల అనురాగానుభూతులు అన్నారు. వాటిలో అశ్లీలత ఏమీ లేదన్నారు. అశ్లీలత శరీరానికే గాని ఆత్మకు అంటదన్నారు. వీటికి వారు అలవాటు పడ్డారు. అందులో వారికి కొత్త లేదు. చెడు లేదు.' (రామకృష్ణ, నటరాజ 1987 : 75)

స్త్రీ పురుషుల పరస్పర ఆకర్షణయే ప్రీతి. ఈ ప్రీతినే మన సంస్కృత ఆలంకారికులు శృంగారమనిరి. దీని స్థాయి భావము రతి. భక్తులీ భావమునే లౌకికమగు భావభూమి నుండి అలౌకికమగు ఆకాశమునకెత్తి భక్తి అన్నారు. దీనికి భగవంతునితో సంబంధం కలిపి మధురభక్తి అని పిలిచారు. దీనికి కూడా మధుర రసమని పేరు పెట్టారు. ఇందులో సంయోగ వియోగ అవస్థలు రెండూ ఉంటాయి. భక్తి మార్గాలన్నింటియందు మధురభక్తికే ఉన్నత స్థానం కలదు. మరి ఈ దివ్యశృంగారం లేదా పవిత్ర శృంగారం అయినా రాధా వర్ణనలతోనే ఎందుకు నిలిచిపోయింది? పురుషుడైన కృష్ణుని ఎందుకు వర్ణించకూడదు? అని కవయిత్రి తనకు తానే ప్రశ్నించుకుంది. "ఇదంతా సున్నితమైన శృంగారం. ఇదంతా మధుర భావం ఎంతటి ఊహలకైనా అందని అనుభూతి ఇది అని రసికులు లొట్టలు వేస్తూ, చప్పరిస్తూ చప్పట్లు కొట్టేటట్టు రచించిన ఈ కవులకు ఒక సవాలుగా ఒక కావ్యాన్ని రచించాలని తలపెట్టింది. వ్రాసింది. అదే రాధికా సాంత్వనము." (రామకృష్ణ, నటరాజ. 1987 : 75)

కవయిత్రి రామకోటి రాయించినట్లు యార్లగడ్డ వారి (రాధికా సాంత్వనము వచనము- కావ్యము- వ్యాఖ్యానము) రచన ద్వారా తెలుస్తుంది. అలాగే సప్తపది అనే ఛందస్సుకు సంబంధించిన రచన కూడా చేసినట్లు తెలుస్తుంది. "నీ వలె రామకోటిని వ్రాయించిన స్త్రీని మరొకరిని కానము. నీ వలే అపారమైన ధనమిచ్చి పండిత కోటిని సత్కరించిన పడతి మరొకరు లేరు. నీ వలె కావ్య రచన గావించి ప్రఖ్యాతి నందిన స్త్రీ మూర్తి ఎక్కడా లేదు.'' (బాలగంగాధరరావు, యార్లగడ్డ. 2011: 29, 30) ఇటువంటి రచనలు చేసిన కవయిత్రి ముద్దుపళని రాధికా సాంత్వనము వంటి ఘాటయిన శృంగార ప్రబంధాన్ని రాయడానికి పైన పేర్కొన్న పరిస్థితులే కారణం అని చెప్పుకోవచ్చు.

కవయిత్రి వ్యక్తిగత జీవితాన్ని చూస్తే మరొక అంశం వెల్లడి అవుతుంది. ముద్దుపళని ప్రతాపసింహుని భోగపత్ని. భోగపత్నికి ఆరోజులలో రాజుయొక్క అంత:పుర రాణులవలె సమాన హోదా ఉండేది. వీరిద్దరికీ గల వ్యత్యాసం ఒకటే. రాణులకు అంత:పుర ప్రవేశం ఉంటుంది. రాజు దగ్గరికి రాణి స్వయంగా వెళుతుంది లేదా రాజు తన మందిరానికి రాణిని పిలిపించుకుంటాడు. కానీ భోగపత్నికి అంత:పుర ప్రవేశం ఉండదు. ఈమె దగ్గరికే రాజు రావడం జరుగుతుంది. భోగపత్ని మందిరానికి రాజు వస్తాడు. ముద్దుపళని కవయిత్రి, నర్తకి, సంగీత సాహిత్య విద్యా విశారద. కాబట్టి రాజుకు ముద్దుపళని అంటే మరింత ప్రీతి. అంత:పుర రాణుల కంటే మరింత ప్రాముఖ్యత ముద్దుపళనికి ఇచ్చి ఉండవచ్చు. అంతేకాకుండా రాజులకు అప్పట్లో వారి వారి చరిత్రలను వినాలని, రచనల రూపంలో రావాలని కోరిక ఉండేది. ఆ కోరికను కవుల ద్వారా తీర్చుకొనేవారు. వారి చరిత్రలను, తదితర విషయాలను గూర్చి కవులను రాయమనేవారు. కవులు కూడా వారిని పోషిస్తున్న రాజుయొక్క చరిత్రను రాసేవారు. అదేవిధంగా ప్రతాపసింహుడు కూడా కవయిత్రి అయిన ముద్దుపళనిని వారి ప్రణయ తత్త్వం గురించి రాయమని అడిగి ఉండవచ్చు. లేదా ముద్దుపళనికే తన చరిత్ర రాసుకోవాలని కోరిక కలిగి ఉండవచ్చు. ప్రాచీనయుగం నుండి సాహిత్యంలో అభూతకల్పనలు, పౌరాణిక పాత్రలు, రాజు-రాణుల ప్రేమ పురాణాలు మొదలైనవి ఎక్కువగా ఉండేవి. ఇలాంటి అవాస్తవిక సాహిత్యానికి బదులుగా వాస్తవమైన తన జీవితాన్ని కావ్యరూపంలో మలచి ఉండవచ్చు. కవయిత్రి తన జీవితాన్ని తాను చూసుకోవడానికి ఒక పౌరాణిక పాత్రను ఎంచుకుంది. ఆ పాత్ర రాధ. తాను రాధ అయినప్పుడు తన ప్రియుడైన రాజును కృష్ణునిగా భావించింది. ముద్దుపళని ప్రతాపసింహుల ప్రణయాన్ని రాధాకృష్ణుల ప్రణయ తత్త్వంగా కావ్యంలో మలచి ఉండవచ్చు. ఏవిధంగా చూసిన ముద్దుపళని తన స్వీయచరిత్రను కొంతవరకు రాధికా సాంత్వనము రచన రూపంలో సాహిత్య ప్రపంచానికి అందించిందని చెప్పుకోవచ్చు.

రాధికా సాంత్వనము

రాధాకృష్ణుల ప్రణయ తత్త్వాన్ని వర్ణించిన కావ్యం. ఈ కావ్యంలో అలిగిన రాధను కృష్ణుడు బుజ్జగించడం అనేది ప్రధాన అంశం. రాధ కృష్ణుని కంటే వయసులో పెద్ద. వరుసకు మేనత్త. కృష్ణుని దివ్య ప్రేమలో రాధ మునిగిపోతుంది. అతని ఆనందం కోసం తనను తాను అర్పించుకున్నది. సమాజం ఏమనుకుంటుందో అన్న శంక కూడా ఆమెలో లేదు. పగలు రాత్రి కృష్ణుని ధ్యానంలో మునిగి ఉంటుంది. ఈ కావ్యంలో ముందుగా చర్చించుకోవలసిన అంశాలలో మొదటి అంశం రాధాకృష్ణుల బంధం.

రాధాకృష్ణుల- బంధం

ఈ రచనలో కవయిత్రి రాధాకృష్ణుల మధ్య మేనత్త- అల్లుడి బంధాన్ని చిత్రించింది. రచనలో రాధాకృష్ణులు పెళ్లి చేసుకోలేదు. కానీ దాంపత్య జీవితం కొనసాగిస్తారు. అంతే కాకుండా కృష్ణుడికి ఇళాదేవితో బాల్యవివాహం జరుగుతుంది. ఆ రోజుల్లో బాల్యవివాహాలు మామూలే. వివాహం జరిగిన తర్వాత కూడా రాధాకృష్ణుల మధ్య సంబంధం కొనసాగుతుంది. ఆ రోజులలో రాజులకు సామాన్య ప్రజలకు బహుభార్యత్వం ఉండేది. అలాగే కృష్ణుడికి ఇళాదేవితో వివాహం అయినప్పటికీ రాధాకృష్ణుల బంధం కొనసాగి ఉండి ఉ

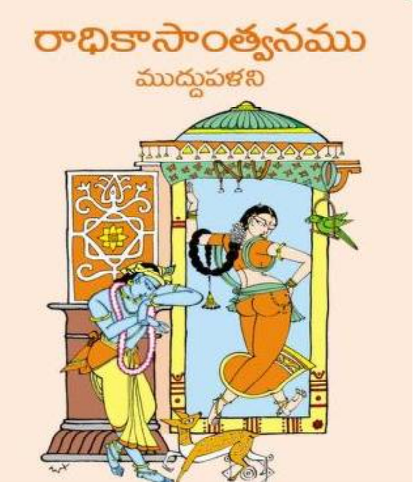

ండ వచ్చు. ఈ విషయం గూర్చి నంద యశోదలకు, ఇళాదేవికి అలాగే మిగిలిన వారికి తెలిసినదే. అయినప్పటికీ ఎవరి నుంచి ఎటువంటి ఆక్షేపణ రాలేదు. రచనలో కవయిత్రి కూడా పేర్కొనలేదు. కేవలం ఇళాదేవి తమ్ముడు మాత్రమే కృష్ణుడిని రాధను విడిచిపెట్టమని అడగడం రచనలో కనిపిస్తుంది.

భారతదేశంలో కొన్ని మతాలలో కొన్నిరకాల సంప్రదాయాలు మనకు కనిపిస్తుంటాయి. ముస్లిం సంప్రదాయంలో పిన్ని కూతురుని (చెల్లెలి వరుస అమ్మాయిని) కూడా వివాహం చేసుకునే పద్ధతి కనిపిస్తుంది. అదేవిధంగా ఆ కాలంలో మేనత్త అల్లుడి సంబంధాన్ని సమాజం అంగీకరించిందేమో. అందుకే రచయిత్రి ఈ విధమైన బంధాన్ని వారిమధ్య చూపించడం జరిగి ఉండవచ్చు. అంతేగాకుండా ఎక్కడ ఎవరి పరంగాను రాధను నిందించిన సందర్భం ఈ రచనలో కనబడదు. ఇళాదేవి తండ్రి కుంభకుడు కూడా ఇళాకృష్ణులతో పాటు రాధను కూడా ఇంటికి రమ్మనమని అడుగుతాడు. నందుడు కూడా కుంభకునితో ఇళాకృష్ణుల్ని పుట్టింటికి తీసుకుని వెళ్లేటప్పుడు రాధను అడగమని చెబుతాడు. ఒకవిధంగా రాధ అనుమతి తీసుకోమని అంటాడు. నందుని దృష్టిలో కూడా రాధాకృష్ణుల బంధాన్ని సమర్థించినట్లుగానే కవయిత్రి ఈ రచనలో చూపించడం జరిగింది.

భక్తి మార్గం

భక్తిమార్గాలు రెండు రకాలుగా ఉంటాయి. 1 వైధిభక్తిమార్గం 2 రాగాత్మిక భక్తిమార్గం

వైధి భక్తిమార్గం

విధి నియమాలతో కూడిన భగవత్ ఆరాధన అనేది వైధి భక్తిమార్గంలో కనిపిస్తుంది.

రాగాత్మిక భక్తిమార్గం

రాగాత్మిక భక్తిమార్గాన్ని గోపీ మార్గమని, వ్రజగోపి పథమని అంటారు. ఈ భక్తి మార్గాన అనురాగమే ప్రధాన పూజా ద్రవ్యం. అనురాగమే నియమము. భగవంతునితో ఏదో ఒక సంబంధ బాంధవ్యమును కల్పించుకొని తత్సంబంధమైన అనురాగ రసమును పెంపొందించుకుంటూ భగవంతుని అనుగ్రహానికి బద్ధుడగుటయే ఈ భక్తిమార్గానికి మూల మంత్రం.

రాగాత్మిక భక్తిని భక్తిరస శాస్త్రాలు ఈ క్రింది విధంగా నిర్వచించాయి.

1. 'వ్రజధామము నందలి పుణ్య జీవుల మార్గమిది. రాగాత్మిక భక్తినే రాగానుగ భక్తి అని కూడా అంటారు. ప్రియతముడగు వ్రజకృష్ణుని యందు తీవ్ర అనురాగమును, వానిని సేవించుట యందు తీవ్రమైన కోరికను కల్గియుండటాన్నే రాగాత్మిక భక్తి అంటారు.

2. శాస్త్ర విధులను లక్ష్యపెట్టక తన పరిపూర్ణ హృదయ గాఢానురాగముతో ఫలాభిసంధి విరహిత బుద్ధితో కృష్ణున్ని ప్రేమించుటయే ఈ భక్తిమార్గమునందలి ప్రధాన సోపానము.

3. బాహ్యాంతరంగ సాధనలతో కూడినదే ఈ మార్గం. తన శరీర అవయవములతో భగవంతుని కీర్తించుట శ్రవణ మననాదులు చేయుట బాహ్య సాధన విశేషాలు. ఇక ఆంతరంగికంగా భక్తుడు తాను వ్రజ సుందరుడైన గోపీవల్లభునికి ప్రేమభక్తితో నిత్య దాసుడనని సదా భావించుకుంటూ తదనుగుణంగా జీవించుటయే ఆంతరంగిక సాధనా విశేషం.

4. రాగానుగ సాధనభక్తిని శ్రద్ధతో అభ్యసించిన మాధవ నామ లీలాతత్త్వముల యందు ఆసక్తి ఏర్పడుతుంది. ఈ ఆసక్తే క్రమక్రమంగా పెరిగి భగవంతుని యందు తీవ్ర ఆసక్తిగా మారుతుంది. ఈ ఆసక్తి నుండి అనురాగభావం పుట్టడం సహజం. ఈవిధంగా భగవత్ చింతన చేసినను భాగవతోత్తముల హృదయాలు కరిగిపోగలవు. ఆనందాశ్రువులు వరదలై పారును. శరీరం జలదరించి పులకరించును.

కన్నబిడ్డలు, తల్లితండ్రులు మొదలైన వారియందు ఏవిధంగా మనకు సహజ అనురాగం కలదో ఆ అనురాగాన్ని కూడా మరిచిపోయే విధంగా ప్రగాఢ అనురాగం ఈ దశలో భగవంతునియందు మనకు కలుగుతుంది. స్మరణం వలనగానీ, ఆలోచన వలనగానీ చిత్త స్పందన విస్తరణ కరిగి అనుకోకుండానే ఆనందాశ్రువులు రాగలవు. పులకించిపోతాము. ఇట్టి స్థితినే అనుభూతి మధుర ప్రేమభక్తులు భావమని అంటారు.' (లీలాజ్యోతి. సెప్టెంబర్,1987 : 70,71)

రాధికా సాంత్వనము– రాగాత్మిక భక్తి

రాగాత్మిక భక్తిని ప్రముఖ భక్తిరస శాస్త్రాలు నిర్వచించిన నిర్వచనాల ప్రకారం రాధికా సాంత్వనము కావ్యాన్ని పరిశీలించిన రాధా కృష్ణుల మధ్య ఉన్నది రాగాత్మిక భక్తి అని చెప్పుకోవచ్చు. రాగాత్మిక భక్తిలో అనురాగం ప్రధానం. ఈ కావ్యంలో రాధాకృష్ణుల మధ్య ఒకరిపట్ల ఒకరికి అనురాగం ఉంటుంది. ఈ భక్తి మార్గంలో భగవంతునితో ఏదో ఒక సంబంధ బాంధవ్యం ఏర్పర్చుకుని తదనుగుణంగా అనురాగ రసమును

పెంపొందించుకోవడం కనిపిస్తుంది. ప్రస్తుత కావ్యంలో కూడా రాధాకృష్ణుల మధ్య ఈ అనురాగరసం అభివృద్ధి చెందుతూ ఉంటుంది. రాధ కృష్ణుని అనుగ్రహానికి, కృష్ణుడు రాధ అనుగ్రహానికి బద్ధులగుతారు. భగవంతుని అనుగ్రహానికి బద్ధుడగుటయే ఈ భక్తిమార్గానికి మూలమంత్రం. ఇది ఈ కావ్యంలో చూడవచ్చు.

రాధ కృష్ణుని యందు ప్రేమానురాగాలను కలిగి ఉంటుంది. కృష్ణుడు రాధ యందు అంతే ప్రేమానురాగాలను కలిగి ఉంటాడు. వారిద్దరూ కూడా ఒకరి సేవకై మరొకరు తపిస్తారు. కావ్యం ప్రారంభం నుండి చివరివరకు రాధాకృష్ణుల మధ్య గాఢమైన అనుబంధం కనిపిస్తుంది. అదే రాధాకృష్ణుల ప్రణాయానుబంధంగా రచయిత్రి ఈ కావ్యంలో చూపించింది. ఈ భక్తి మార్గానికి ప్రధాన సోపానమైన ప్రేమ అనేది రాధాకృష్ణులిద్దరిలో తారాస్థాయిలో ఉంటుంది.

ఈ భక్తిమార్గానికి సాధనాలైన బాహ్య సాధనం, అంతరంగ సాధనం రెండింటిని చూస్తే ఈ కావ్యంలో రాధా కృష్ణుల మధ్య బాహ్య సాధనం ద్వారా రాగాత్మిక భక్తిని రచయిత్రి చిత్రించారు. రాధ భగవంతుడైన కృష్ణుడికి నిత్య దాసిలా సేవచేస్తూ (కృష్ణుడిని చిన్నప్పటి నుంచి పెంచి పెద్ద చేస్తుంది. పెంచిన ప్రేమను ప్రణయంగా మార్చుకొంటుంది. కృష్ణుడిని విడిచి ఉండలేని స్థితిలో ఉంటుంది. మనసులో గాఢ అనురాగంతో, ప్రేమతో కీర్తిస్తూ తనను తాను సమర్పించుకున్నది. అలాగే కృష్ణుడు రాధాదేవికి నిత్యదాసుడిలా సేవచేస్తూ మనసులో అంతే గాఢానురాగంతో, ప్రేమతో స్మరిస్తూంటాడు. హృదయ పూర్వకమైన ప్రేమతో రాధాకృష్ణులు ఇద్దరు కలిసి ఒకటవుతారు. వీరిద్దరూ ఒకటైన శృంగార క్రీడను రచయిత్రి కావ్యం అంతా ఉత్కృష్ట స్థాయిలో వర్ణించింది. ఇంతకుమించి శృంగార రసాన్ని ఎవరు వర్ణించలేరనే విధంగా రచయిత్రి ఈ కావ్యాన్ని రాయడం జరిగింది. శృంగార రసాన్ని ఇంతకంటే ఘాటుగా చూపించడానికి వీలులేని విధంగా ఈ కావ్యంలో సమస్తం వర్ణించడం జరిగింది. రాధాకృష్ణుల మధ్య అలాగే ఇళాదేవి కృష్ణుల మధ్య జరిగిన శృంగార క్రీడలు అన్నింటిని పాఠకలోకానికి కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపించారు. రాధ విరహ వేదన, కృష్ణునిపై అలగడం, కృష్ణుడు రాధను బుజ్జగించడం అనంతరం రాధాకృష్ణుల కలయిక మొదలైన ఘట్టాలలో శృంగార రస స్థాయి ప్రాచీన కవుల శృంగార పరమైన వర్ణనలకు ఏమాత్రం తీసిపోని విధంగా కనిపిస్తుంది. ఆ కవుల వర్ణనలకు మించిన వర్ణనలే ఈ కావ్యంలో కనిపిస్తాయి.

ఈ భక్తిమార్గంలో ఒకటైన బాహ్య సాధనం శరీర అవయవములతో భగవంతుని కీర్తించుట. రాధా కృష్ణుల మధ్య ఉన్న శారీరక సంబంధం ఒకవిధంగా రాగాత్మిక భక్తికి మూలమైన బాహ్య సాధనం అనుకోవచ్చు. ఇక అంతరంగిక సాధనం రాధాకృష్ణుల ప్రణయ తత్త్వం. అది అందరికీ తెలిసిందే. ఈ విధంగా మానసికంగాను, శారీరకంగాను భగవంతుని కీర్తించుచూ అనురాగాన్ని కలిగి ఉండుటయే రాగాత్మిక భక్తి. ఈ రాగాత్మిక భక్తి ముద్దుపళని రాసిన ఈ కావ్యంలో రాధాకృష్ణుల మధ్య కనిపిస్తుంది. అంతేకాకుండా కవయిత్రి కాలంనాటి కవుల అభిప్రాయం ప్రకారం రాధాకృష్ణుల మధ్య చిత్రించిన శృంగార క్రీడా వర్ణన మధురభక్తికి మార్గమే తప్ప మరొకటి కాదు.

నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు వారి దక్షిణ దేశీయాంధ్ర వాఙ్మయములో ఈవిధంగా పేర్కొన్నారు. ఈ కావ్యమునందు "బాహ్యాభ్యంతర సురత వర్ణనము గోప్యంగ వర్ణనము విశృంఖలముగా చేయబడినవి. ఇట్టివి యానాటి కావ్యములలో సర్వసాధారణములే. ఇందలి శృంగార మత్యుత్కటమై యీ తరువాత ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వము వారి నిషేధమునకు పాత్రమైన గ్రంథములలో ప్రథమముగా నిలిచినది. అయినను, ఆనాటి శృంగారాభిరుచులను బట్టి చూచిన యంత విపరీతముగ గన్పట్టక పోవచ్చును." (వేంకటరావు, నిడుదవోలు. 1954 : 198) ఈ విషయాన్నిబట్టి ఆరోజులలో శృంగారపరమైన కావ్యాలు విరివిరిగానే వచ్చాయని తెలుస్తుంది. అయితే కేవలం కవయిత్రి ముద్దుపళని రాసిన రాధికాసాంత్వనమును మాత్రమే నిషేధించడానికి గల కారణం తెలియదు. బహుశా ఒక స్త్రీ ఇటువంటి శృంగారకావ్యం రాయడాన్ని ఆనాటి కవులు తప్పుగా భావించివుంటారేమో.

ముగింపు

ఈ కావ్యం నాలుగాశ్వాసాల శృంగార ప్రబంధం. శ్లేష, జాతీయాలు, నానుడులతో నిండిన కావ్యం. ఆ కాలంనాటి సామాజిక విశేషాలెన్నింటినో తెలియజేసే కావ్యం. నేటి కాలానికి ఇది ఒక మెడిసిన్‌లా పనిచేస్తుంది. ప్రస్తుత కాలంలో నడివయసు దాటిన వారికి కుటుంబ బాధ్యతలు తదితర విషయాల కారణంగా దాంపత్య జీవితంలో లైంగికపరమైన ఆసక్తి తగ్గవచ్చు. అటువంటి వారికి ఈ కావ్యం ఒక మెడిసిన్ కావచ్చు.

ఉపయుక్త గ్రంథసూచి

నళినీకాంతరావు, బాలాంత్రపు. వేంకట సింగరాచార్య, బొమ్మకంటి. (సంపా). 2009. ముద్దుపళని *రాధికా సాంత్వనము*. ఎమెస్కో సంప్రదాయ సాహితి ప్రచురణ. విజయవాడ.

బాలగంగాధరరావు, యార్లగడ్డ. డిసెంబరు, 2011. ముద్దుపళని *రాధికా సాంత్వనము* (వచనము – కావ్యము – వ్యాఖ్యానము). నిర్మలా పబ్లికేషన్సు. విజయవాడ.

రామకృష్ణ, నటరాజ. 1987. *రుద్రగణిక.* పేరిణి ఎంటర్ నేషనల్ ప్రచురణ. హైదరాబాద్.

లీలాజ్యోతి. సెప్టెంబర్, 1987. *శ్రీ రాధామాధవ తత్త్వము – సంప్రదాయము.* తిరుమల ప్రింటింగ్ వర్క్స్. హైదరాబాద్.

వెంకటరావు, నిడుదవోలు. 1954. *దక్షిణ దేశీయాంధ్ర వాఙ్మయము.* మదరాసు విశ్వవిద్యాలయం. మద్రాసు.